

BUREAU VOOR DE STAATSSCHULD

Suriname Debt Management Office (SDMO)

Kwartaalverslag

4^e VERSLAG 2023

Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen

19 februari 2024

Introductie

Het Bureau voor de Staatsschuld, ook wel bekend als SDMO, is in 2022 gestart met het kwartaalverslag Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen. Op kwartaalbasis zullen de relevante internationale en lokale economische ontwikkelingen gepresenteerd worden middels dit verslag. In dit verslag worden de ontwikkelingen op basis van beschikbare data beschreven.

Mocht u na het lezen vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met het Bureau voor de Staatsschuld en wel als volgt: emailadres: info@sdmo.org en telefoon: 597 552644 of 597 552645.

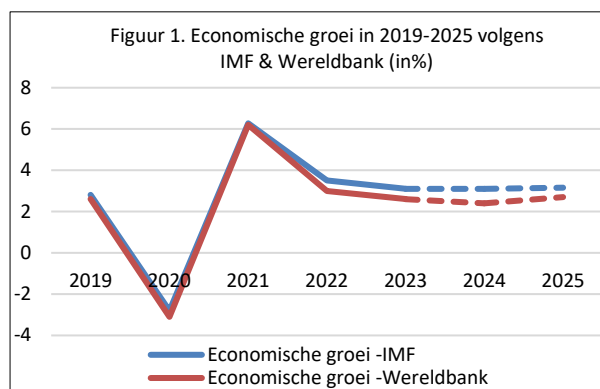
Samenvatting

Aan de hand van de meest recente, bijgewerkte en beschikbare statistieken en informatie, evenals de vooruitzichten tot en met eind januari 2024, is de analyse gemaakt die als volgt samen te vatten is:

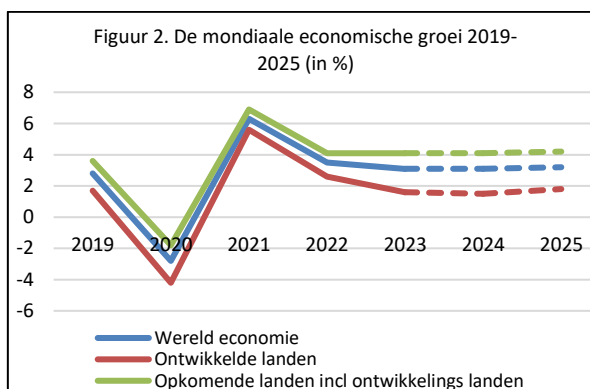
- De groeiverwachting van de mondiale economie voor 2024 is ca. 3,1 procent; hetzelfde niveau als in 2023. Inflatie is wereldwijd aan het afnemen. Een belangrijk risico op de mondiale groeiverwachting is de escalatie van de geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten.
- De groei van de Surinaamse economie voor 2024 is geprojecteerd op 3 procent, waarbij de sterk groeiende sectoren dit jaar onder andere zijn: accommodatie en voedingsdiensten, transport, mijnbouw, agrarische sector en de overheid.
- In het derde kwartaal van 2023 is er een scherpe toename van de exportwaarde van goederen en diensten te constateren met een stijging van ca. 22 procent. Verhoogde goudproductie, gunstige internationale olieprijs en weder-export van niet-mijnbouw gerelateerde machinerieën en elektrische goederen, waren de oorzaken voor de stijgende exportwaarde in het derde kwartaal.
- De wisselkoersen die vanaf april 2023 en stabiel verloop vertonen, appreciëren in het laatste kwartaal van 2023 met ca. 3-4 procent. De reden hiertoe is een afnemende vraag naar valuta, vanwege de verkrapping van de SRD-middelen en verhoogde aanbod door valuta-aankopen van banken en wisselkantoren bij lokale (goud) exporteurs en vreemde valuta toevoer in december door de instroom van toeristen. Hierdoor en door de dalende internationale olieprijs is inflatie aan het dalen, maar is nog steeds hoog te noemen.
- Vanwege de afnemende inflatie, zijn de (gemiddelde) rentevoeten van het bankwezen als die op monetaire instrumenten aan het dalen.
- In december is de herstructurering met de internationale eurobondsschuld, de zogenaamde "Oppenheimer bond", afgerond met een schuldvermindering (haircut) van 29 procent. Deze schuld van de staat is hierdoor afgenomen van USD 912 miljoen naar USD 660 miljoen.
- In december 2023 heeft Suriname een positieve bijstelling van de landelijke kredietwaardigheidsrating door Standard & Poor's (S&P) gehad, waarbij de rating is gegaan van "Selective Default" naar CCC+/C met een stable outlook.

Economische groei en investeringen

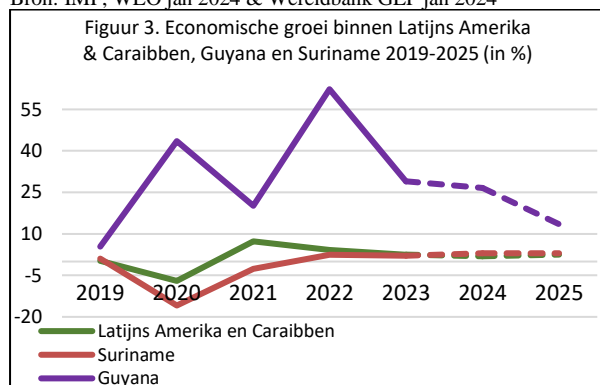
Volgens het recente Global Economic Prospects-rapport (GEP) van de Wereldbank is de mondiale groeiverwachting voor 2024 geprojecteerd op 2,4 procent. Dit is een vertraagde groei in drie opeenvolgende jaren. De groei voor 2023 was volgens de bank geschat op 2,6 procent. In figuur 1 komt tot uiting dat de groeicijfers voor de wereldeconomie door het IMF voor 2023-2025 hoger liggen dan die van de Wereldbank. Het IMF heeft het geschatte groeicijfer van 2023 gesteld op 3,1 procent, waarbij de verwachting voor 2024 tevens op 3,1 procent is geprojecteerd.

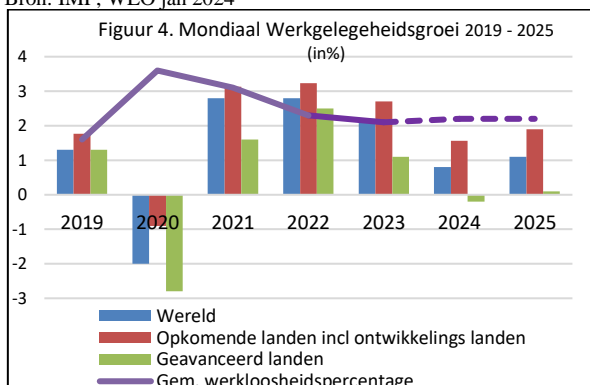
Bron: IMF, WEO jan 2024 & Wereldbank GEP jan 2024

Bron: IMF, WEO jan 2024

Bron: IMF, WEO jan 2024

Bron: International Labour Organization jan 2024, bewerking SDMO

De groei van de ontwikkelde landen is geprojecteerd op 1,5-1,8 procent in 2024-2025 (figuur 2). De economie van de Verenigde Staten zal naar verwachting dit jaar een daling in haar groeicijfers meemaken van 2,5 procent in 2023 naar 2,1 procent in 2024. Voor de eurozone wordt een groeierstel verwacht, oplopend van 0,5 procent in 2023 naar 0,9 procent in 2024 en vervolgens naar 1,7 procent in 2025. Naar verwachting zal de Chinese economie, die tot de categorie opkomende economieën gerekend wordt, dit jaar ook een afnemende groei meemaken van ca. 0,6 procent tot 4,6 procent.

De groeiverwachting voor de regio Latijns-Amerika en het Caribisch gebied is ca. 3 procent in 2024 en 2025. De groeiverwachting van de regio is lijn met die van de Surinaamse economie (figuur 3). Van de landen in het Caraïbisch gebied en Latijn Amerika is Guyana met een groei van 29 procent in 2023 en een gemiddeld groei van ca. 27 procent in 2024 verreweg de hardst groeiende economie in de regio.

De voorzichtige groeicijfers van de mondiale economie voor 2024 en 2025 zijn het gevolg van de effecten van het krap monetaire beleid wereldwijd om inflatie te beteugelen, de fiscale beperkingen en consolidatie in vele landen, zwakke internationale handel en investeringen en restricties binnen de arbeidsmarkten.

Inflatie wereldwijd daalt sneller dan verwacht, voornamelijk door het oplossen van de supply chains (aanbod) problemen en het restrictieve monetair beleid. De voorspelling voor de mondiale inflatie is neerwaarts bijgesteld tot 5,8 procent in 2024 en 4,4 procent in 2025. Voor ontwikkelde economieën is

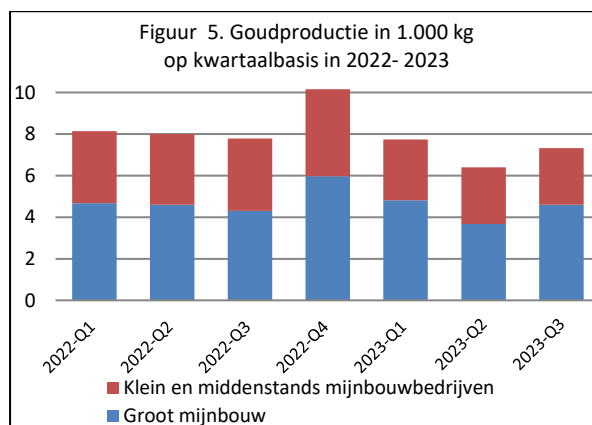
een gemiddelde inflatie van 2,6 procent aangegeven, terwijl die in opkomende economiën naar verwachting gemiddeld 8,1 procent in 2024 zal bedragen en zal dalen tot 6 procent in 2025.

Risico's die de groeiverwachtingen wereldwijd negatief kunnen beïnvloeden zijn de escalerende geopolitieke spanningen met name in het Midden-Oosten, extreme weersomstandigheden, aanhoudende kerninflatie in de ontwikkelde economieën met voortdurend hoge rentetarieven en een scherpere dan verwachte vertraging van de groei in China.

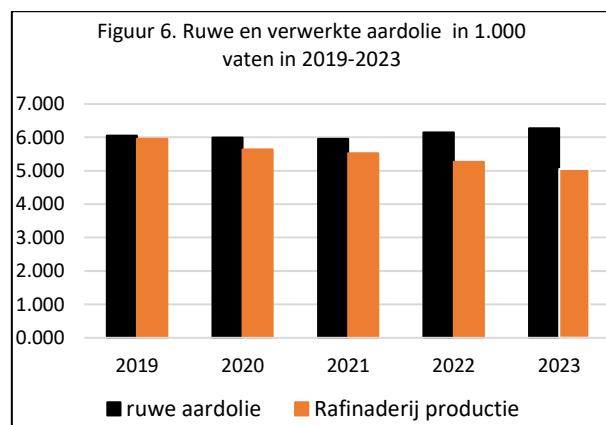
Ondanks de wereldwijde economische vertraging, vertoonden arbeidsmarkten in 2023 opvallende veerkracht, met sterke banengroei die zowel de werkloosheid als de jobs gap deed dalen tot niveaus onder die van vóór de pandemie (figuur 4). Volgens het International Labour Organization's (ILO) World Employment Social outlook rapportage van 2024, wordt verwacht dat het wereldwijde werkloosheidspercentage minimaal zal stijgen van 5,1 procent in 2023 naar 5,2 procent in 2024, vanwege afnemende arbeidsparticipatie en vertraagde werkgelegenheidsgroei.

Deeltijdwerk nam toe, aangedreven door werknemers voorkeuren, terwijl mensen die de arbeidsmarkt verlieten tijdens de pandemie nog niet zijn teruggekeerd. De arbeidsparticipatie daalt, vooral onder jongeren, en het percentage mensen zonder training, opleiding of werk blijft hoog ongeacht inkomensniveau.

Ondanks de veerkracht van de arbeidsmarkten in het afgelopen jaar, is het duidelijk dat de reële lonen in zowel ontwikkelde landen als opkomende economieën, zijn afgenomen omdat loonaanpassingen veelal onder de inflatiecijfers liggen. Hierdoor is de armoede wereldwijd toegenomen. Volgens de ILO is wel te constateren dat het aantal werkers in de informele sector is gestegen tot ca. 2 miljard mensen in het afgelopen jaar. Dit aantal is bijna op het niveau van vóór de COVID-pandemie.

Bron: CBvS

Bron: Staatsolie Maatschappij Suriname N.V.

De economische groei van Suriname is bij de laatste vierde IMF-review in december 2023 voor 2023 geschat op 2,1 procent en voor 2024 geprojecteerd op 3 procent (figuur 3).

Volgens het Planbureau zijn de sectoren die in dit jaar sterk zullen groeien onder andere accommodatie en voedingsdiensten, transport, mijnbouw, agrarische sector en overheid.

De minerale productie, te weten de goudproductie, bedroeg tot en met het derde kwartaal van 2023 ca. 21.000 kg. Dit is een productiedaling van 10 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2022. In figuur 5 is te zien, dat de goudproductie in het derde kwartaal van 2023 een stijging van 15 procent vertoont ten opzichte van het tweede kwartaal van datzelfde jaar.

Bij de goud multinationals is er bij Newmont Suriname sprake van een daling van 4 procent ten opzichte van het vorig jaar, als gevolg van lagere kwaliteit erts en harder gesteente. Bij Zijin Rosebel Gold Mines N.V. is er een significante stijging van 25 procent te constateren. Newmont handhaafde de goudproductie prognose voor 2023 tussen 9.800 kg en 10.800 kg, met de verwachting van een stijgende productie in het vierde kwartaal. Zijin's productieverwachting voor 2024 blijft ongewijzigd op ongeveer 10.000 kg.

In de aardoliesector behaalde Staatsolie in 2023 positieve productieresultaten, met een ruwe olieproductie van 6,26 miljoen vaten, 200.000 vaten meer dan de doelstelling. Er is sprake van een minimale toename van ruwe aardolieproductie van ca. 2 procent in 2023 ten opzichte van 2022. De productie van geraffineerde ruwe olie voldoet aan de doelstelling van 3,2 miljoen vaten. Echter is er sprake van afname van ca. 4,1 procent van de productie van de raffinaderij (figuur 6).

De investeringen die in de aardoliesector in de afgelopen jaren gedaan zijn bedroegen USD 74,5 miljoen in 2021 en USD 72,9 miljoen USD in 2022. In het afgelopen jaar is er aanzienlijk meer geïnvesteerd en wel USD 125 miljoen. Investerings in 2023 zijn gedaan in de upstream activiteiten en wel voor USD 83 miljoen om de productie op peil te houden. Daarnaast zijn de resterende middelen geïnvesteerd in een onderhoudsbeurt van de raffinaderij (ca. USD 25 miljoen) en USD 15 miljoen in SPCS (Staatsolie Power Company Suriname) voor onderhoud van machines en gebouwen.

Met betrekking tot de offshore-activiteiten heeft Staatsolie belangrijke stappen gezet door contracten te tekenen met Total Energies en Qatar Energy voor Blokken 6, 8, 63, 64 en 65. Total Energies kondigde de ontwikkeling van het eerste productieveld in Blok 58 aan en verwacht dat FDI (finale investeringsbesluit) in het vierde kwartaal van 2024 kan plaatsvinden. Staatsolie bereidt zich hierop voor en is ook betrokken bij het ontwikkelen van “local content” voor de toekomstige olie en gas industrie in ons land. Dit doet zij met Blue Wave, een internationaal consultancybureau dat gespecialiseerd is in “local content”. Het programma is bedoeld om Surinaamse bedrijven te helpen bij het verbeteren van hun bedrijfsprocessen en -normen naar een internationaal vereist niveau, om de concurrentiepositie van de actoren in de lokale economie te versterken, bij participatie aan de spin-off effecten van de olie en gas industrie in ons land.

De aanzienlijke olie- en aardgasreserves in het Guyana-Suriname-bekken moeten ons land en Guyana transformeren tot de meer welvarende landen in de regio. Momenteel is Guyana de snelst groeiende economie in de regio. Hoewel experts wijzen op de mogelijkheden van deze twee opkomende oliemachten in het Guyana-Suriname-bekken, waarschuwen ze ook voor mogelijke valkuilen zoals corruptie en armoede.

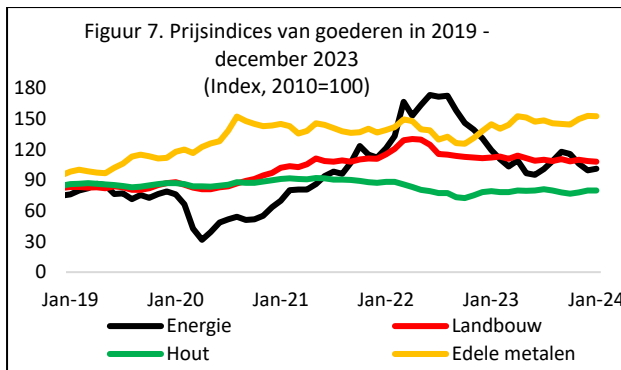
Om de opbrengsten van deze natuurlijke hulpbronnen duurzaam te beheren, zijn onder andere nodige sterke overheids- en private instituten, een goed opgezette welvaarts- en/of stabilisatiefonds wat middels nationale dialoog moet aangeven hoe de middelen het beste besteed kunnen worden (strategisch investeringsplan) voor het realiseren van duurzame ontwikkeling voor de gehele bevolking.

Internationale handel- en kapitaalstromen

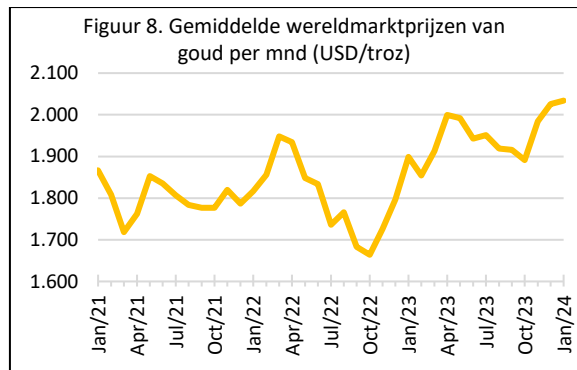
Het recente conflict in het Midden-Oosten heeft de geopolitieke spanning in de regio aanzienlijk verhoogd. In figuur 7 komt tot uiting dat de energie prijsindex sinds oktober 2023 begon te dalen, terwijl voor landbouw en houtproducten de prijsindices in het laatste kwartaal van 2023 stabiel bleven. De prijzen voor edele metalen stegen licht vanaf november 2023.

Goud wordt beschouwd als een gewenst beleggingsgoed in tijden van onzekerheid. De prijs van dit edelmetaal is sinds het begin van het conflict in het Midden-Oosten in oktober met 7,5 procent gestegen tot USD 2.034 per troy ounce (figuur 8) per ultimo januari 2024.

De Amerikaanse Federal Reserve zal naar verwachting haar Fed rentevoet op korte termijn ongewijzigd laten door de daling van de Amerikaanse inflatie. Op middellange termijn bij dalende inflatiecijfers is het verwachtbaar dat zij zal overgaan tot renteverlagingen, wat de waarde van de US-dolar negatief zal beïnvloeden en verder zal leiden tot verhoogde goudprijzen.

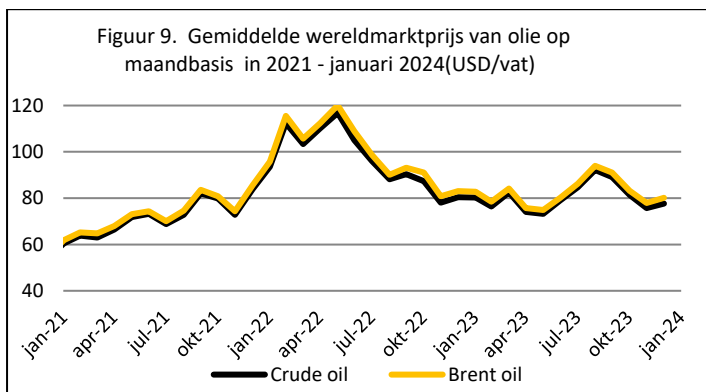
Bron: Wereld Bank, Januari 2024

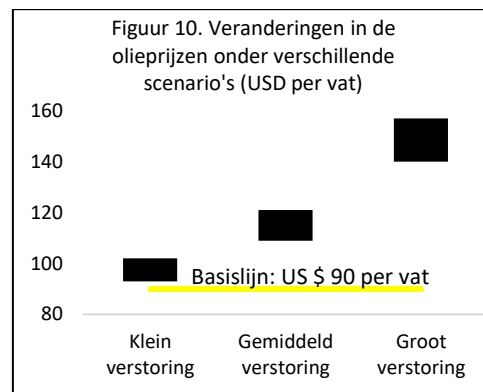
Bron: Wereldbank, www.kitco.com

De prijs van Brent-olie stabiliseerde net boven de USD 78 per vat per eind december 2023, dit is een daling van 21 procent in vergelijking met de prijs van meer dan USD 94 per vat per medio september. Ondanks een verlenging van de eerdere OPEC+ productiebeperkingen tot begin 2024 en toezeggingen voor extra beperkingen, drukken zorgen over de mondiale vraag op prijzen in de laatste maanden van 2023, vooral vanwege een gematigde vraag naar olie door China (figuur 9).

In januari 2024 is er een stijging van de olieprijs merkbaar. De impact van de geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten en de onzekerheid met betrekking tot de aanbodzijde begint zichtbaar te worden in de internationale prijzen.

Bron: Wereldbank

Bron: Wereldbank, Oktober 2023

Het conflict in het Midden-Oosten heeft na ca. 4 maanden beperkte invloed gehad op de commodity markten. Echter kan er een aanzienlijke verstoring van de energievoorziening plaatsvinden als de situatie verergert en langdurig voortgaat. Om mogelijke implicaties voor de oliemarkten aan te geven, heeft de Wereldbank drie risicoscenario's gesimuleerd bij een klein, gemiddeld en groot prijs verstoring.

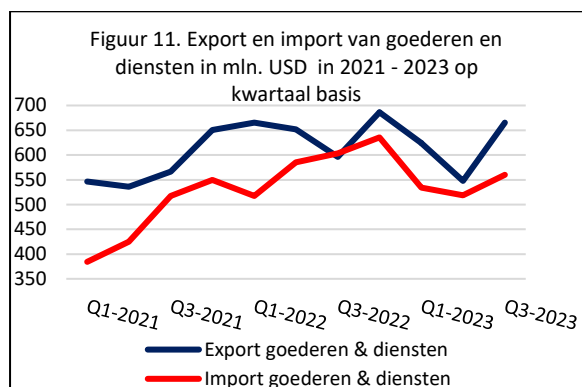
In een klein verstoring scenario zouden de olieprijsen aanvankelijk stijgen met USD 3 per vat tot USD 12 per vat boven de basisprijs van USD 90 per vat. In het gemiddelde verstoring scenario zouden de olieprijsen aanvankelijk stijgen met USD 19 per vat tot USD 31 per vat. Een groot verstoring scenario zou kunnen voortvloeien als het conflict escaleert tot een breed regionaal conflict. Olieprijsen kunnen zelfs stijgen met USD 50 per vat tot USD 67 per vat boven de basisprijs van USD 90 (figuur 10).

Een aanhoudende stijging van de olieprijsen hebben effect op alle adere prijzen waaronder de voedselprijzen, vanwege verhoogde productie- en transportkosten met als gevolg de toename van voedselonzeekerheid in de wereld. Verstoringen van energieprijzen hebben ook impact op energie-intensieve metalen zoals aluminium en zink.

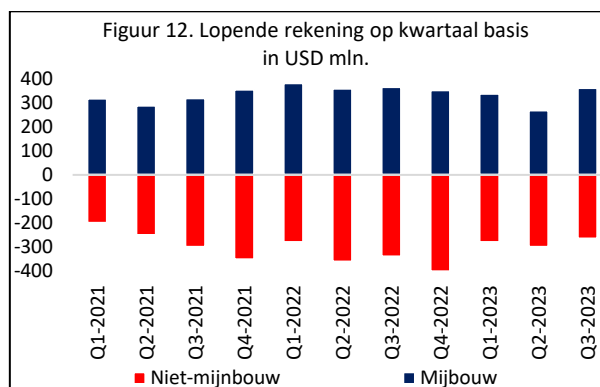
Worden de internationale handel en kapitaalstromen van ons land bekeken, zien wij de volgende ontwikkelingen tot en met het derde kwartaal van 2023.

Figuur 11 vertoont een scherpe toename van de exporten van goederen en diensten in het derde kwartaal van 2023 ten opzichte van het voorgaande kwartaal met ca. 22 procent en 7 procent.

De totale export- en importwaarde in de eerste drie kwartalen van 2023 bedroegen respectievelijk USD 1,8 miljard en USD 1,6 miljard¹.

Bron: CBvS

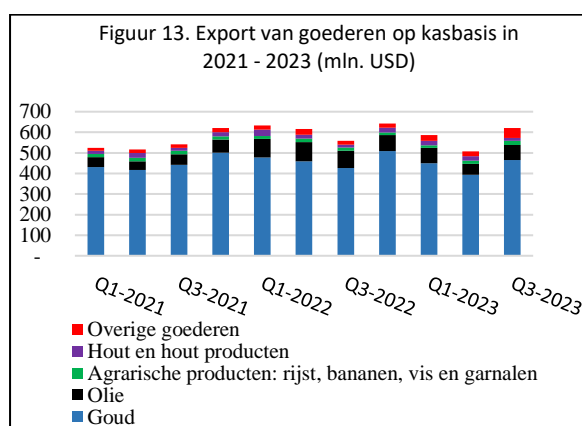
Bron: CBvS

De verhoogde goudproductie in het derde kwartaal van 2023 heeft merkbaar bijgedragen aan de scherpe groei van de exportzijde van de handelsbalans. Zoals wordt weerspiegelt in figuur 13, heeft de goud industrie een dominante positie in de totale exportwaarde van goederen, en wel ruim 70 procent.

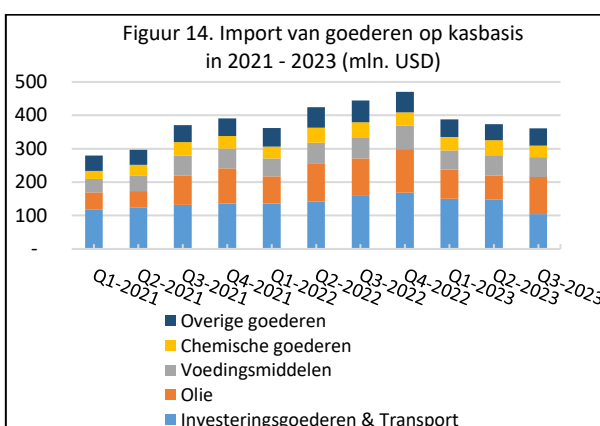
Ondanks dat Staatsolie minder olie heeft verwerkt in haar raffinaderij in het derde kwartaal van 2023 in vergelijking met het kwartaal daarvoor, heeft het meer olieproducten geëxporteerd. Verder hebben de hoge olieprijsen in september 2023 bijgedragen aan de groei in exportwaarde van USD 73,3 miljoen in het derde kwartaal van 2023, dit is USD 20,9 miljoen meer dan het kwartaal daarvoor, maar nog steeds USD 10,7 miljoen onder de waarde van het derde kwartaal in 2022.

Een andere industrie dat zich heeft ontwikkeld in deze periode, is de weder-export van machinerieën en elektrische goederen. Dit niet-mijnbouw sector segment heeft voor ruim USD 30 miljoen bijgedragen aan de export-zijde van de handelsbalans in het derde kwartaal van 2023.

In figuur 12 komt wederom tot uiting de structurele afhankelijkheid van de mijnbouwsector in de lopende rekening van onze betalingsbalans.

Bron: CBvS

Bron: CBvS

De totale importwaarde is in het derde kwartaal van 2023 met ruim USD 19,1 miljoen gestegen ten opzichte van het voorgaande kwartaal (figuur 14). De toename is voornamelijk het gevolg van de hoge olieprijsen op de internationale markt, vooral in september, waardoor de importwaarde aan olieproducten is toegenomen. Daarnaast zien wij de importen van investeringsgoederen en transport, chemische goederen en voedingsmiddelen allemaal dalen in deze periode.

¹ Tot en met het derde kwartaal van 2022 bedroegen de export- en importwaarde van goederen en diensten respectievelijk USD 1,9 miljard en USD 1,7 miljard.

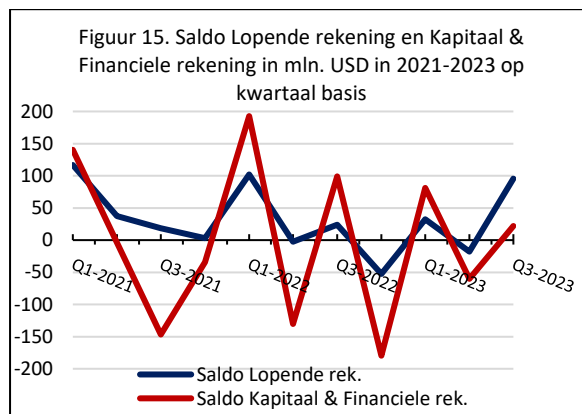
De ontwikkelingen op de handels- en dienstenbalans hebben geresulteerd in een positief saldo op de lopende rekening voor een bedrag van USD 95,8 miljoen, vanwege de per saldo sterkere stijgende exportwaarde van goederen ten opzichte van importen (figuur 15).

Voor het derde kwartaal van 2023 geeft de financiële rekening een positief saldo aan, en wel USD 21,8 miljoen, dit betekent dat er per saldo meer kapitaaluitstroom van Suriname naar het buitenland plaatsgevonden in deze periode.

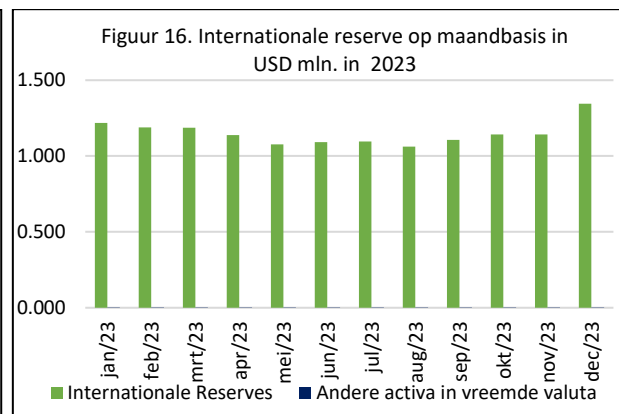
Het saldo van directe investeringen vertoonde een positief saldo van USD 90,7 miljoen, dit komt grotendeels door een afname van USD 26 miljoen in deelnemingen in het aandelenkapitaal en een afname van USD 90 miljoen in overige directe investeringen door de twee grote buitenlandse goederenmaatschappijen die actief zijn in Suriname en van Sol.

Verder hebben de lokale banken voornamelijk US T-bills gekocht door de gunstige Amerikaanse rente, wat heeft geresulteerd in een overschot op het saldo beleggingen voor USD 29,5 miljoen.

Het saldo overige financieel verkeer vertoonde in deze periode een negatief saldo, doordat de Centrale Overheid trekkingen heeft gedaan bij het IMF in het kader van Extended Fund Facility voor USD 34 miljoen en bij de overige multilaterale crediteuren zoals, de Wereldbank, Inter-American Development Bank en Islamic Development Bank.

Bron: CBvS

Bron: CBvS

De internationale reserve is aan het einde van het derde kwartaal van 2023 toegenomen met USD 11 miljoen ten opzichte van het voorgaande kwartaal (figuur 16). Deze toename is tot stand gekomen door het positief resultaat van de lopende rekening in het derde kwartaal van 2023.

Per ultimo december 2023 bedraagt de internationale reserve USD 1.346 miljoen. Ten opzichte van eind 2022 is de internationale reserve per ultimo 2023 toegenomen met USD 151,5 miljoen vanwege het positief resultaat van de lopende rekening en kapitaal toevoer vanwege overheidstrekkings op buitenlandse leningen in het afgelopen jaar.

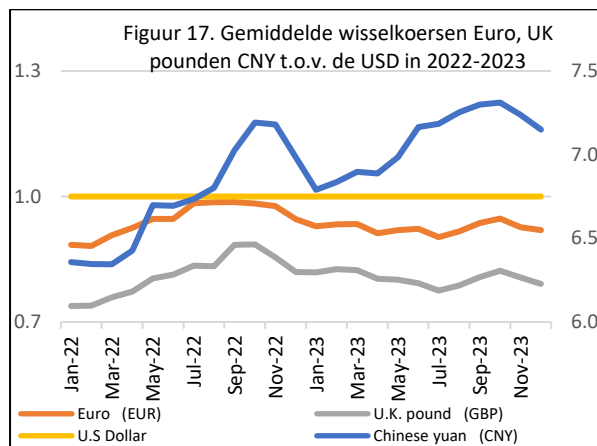
Monetaire ontwikkelingen en de financiële sector

Op de internationale valutamarkten is er sprake van een verzwakking van de US-dollar in het vierde kwartaal van 2023. Dit komt tot uiting in figuur 17 waar enkele geselecteerde koersen (EUR, CNY en de UK pond) ten opzichte van de USD dit aangeven.

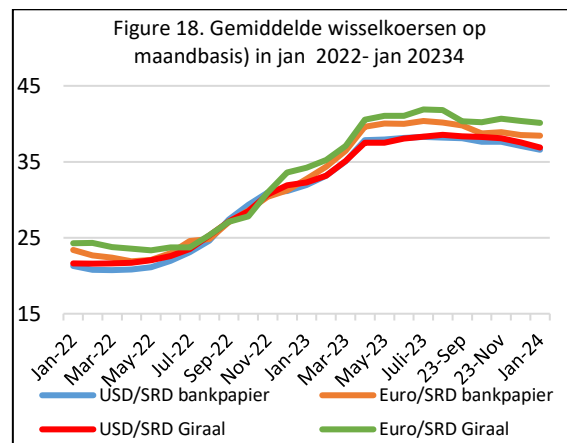
Marktpartijen op de internationale valutamarkten verwachtten op basis van de dalende Amerikaanse inflatie en de groeivertraging van de Amerikaanse economie, dat de Fed in 2024 wederom zal overgaan tot renteverlaging. Dit zal zorgen voor een verdere verzwakking van de US-dollar. Ook de onzekerheid met betrekking tot de Amerikaanse verkiezingen dit jaar, kan invloed hebben op de waarde van de USD.

Volgens de Europese Centrale Bank, was dit aanleiding voor marktpartijen op de internationale valutamarkt om hun posities in USD verder te verminderen ten gunste van onder meer de EUR. De

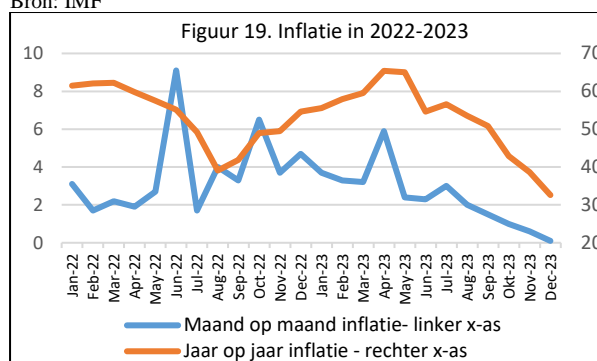
verhouding tussen de USD en afzonderlijke valuta's kunnen echter sterk variëren, afhankelijk van de prestatie van de diverse economiën en de sterkte van hun munteenheid.

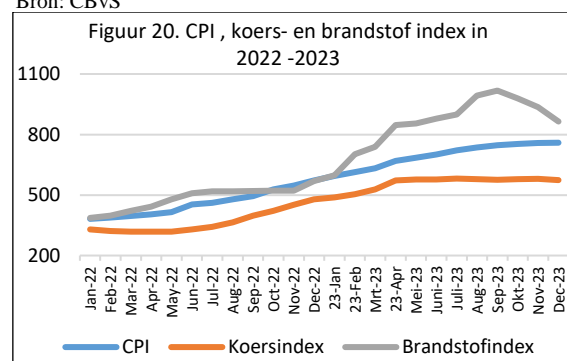
Bron: IMF

Bron: CBvS

Bron: ABS

Bron: ABS

De wisselkoersverhoudingen van de USD en EUR ten opzichte van de Surinaamse dollar vertonen sinds april 2023 een vrij stabiel verloop. In figuur 28 komt tot uiting dat het verloop van de SRD/USD vanaf dit moment stabiel te noemen is, terwijl het het verloop van de SRD/EUR wat volatieler is.

Per ultimo 2023 is er sprake van een depreciatie van de SRD ten opzichte van de USD en EUR van respectievelijk ca.17 procent en ca. 22 procent ten opzichte van eind 2022.

In het laatste kwartaal van 2023 was er sprake van een lichte appreciatie van de SRD ten opzichte van de USD en EUR van ca.3-4 procent ten opzichte van het derde kwartaal.

De reden voor deze appreciatie moet enerzijds gezocht worden in een afnemende vraag naar valuta, door de verkrapting van de SRD-middelen in omloop en het inlopen van de achterstanden van buitenlandse olieleveranciers aan hun moederbedrijven en anderzijds een verhoogd aanbod door valuta-aankopen van banken en wisselkantoren bij lokale (goud) exporteurs en van toeristen (euro's) in december.

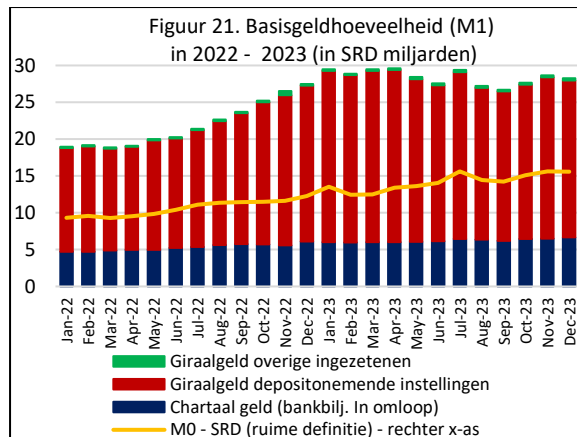
De maand inflatie is vanaf augustus 2023 aan het afnemen; de daling is vooral zichtbaar in de laatste maanden van het jaar en wel van 1,0 procent in oktober naar 0,1 procent in december (figuur 19).

Deze afname in inflatie is voornamelijk het gevolg van afnemende brandstofprijzen in oktober 2023 door dalende internationale olieprijsen en het verloop van de wisselkoersen.

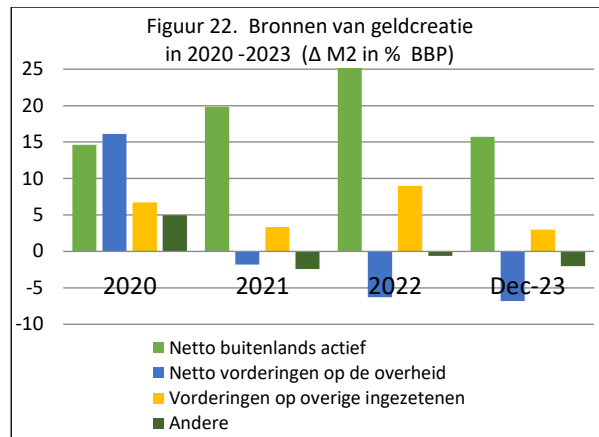
Het jaargemiddelde en jaareinde inflatie van 2023 bedroeg respectievelijk 51,6 procent en 32,6 procent. Alhoewel inflatie in ons land aan het afnemen is, is deze nog steeds hoog en is het tempo van daling nog steeds laag.

In figuur 19 komt dat het verloop van het SRD-aandeel van de basisgeldhoeveelheid in 2022-2023 tot uiting. In het laatste kwartaal van 2023 was er sprake van een lichte stijging van de SRD middel in omloop en wel in de maanden oktober en november. De toename van SRD in omloop was in de maand oktober voornamelijk het gevolg van de vervallen monetaire instrumenten, OMO-beleggingen en

Termijn Deposito's die afgelost moesten worden. In de maand november 2023 had voornamelijk het inlopen van achterstanden op de binnenlandse schulden en wel op schatkistpapier door de overheid en rente-uitbetaling van OMO-beleggingen bijgedragen aan verhoogde SRD-middelen in omloop.

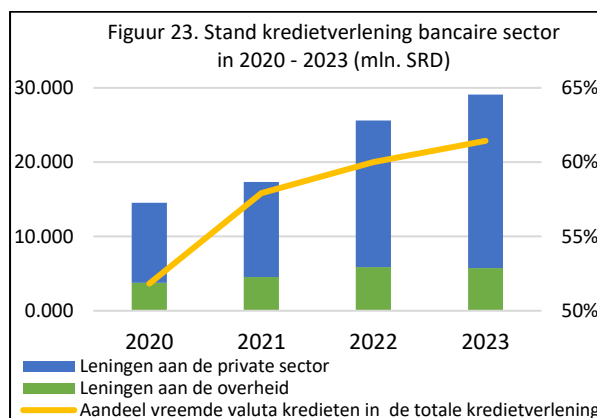
Bron: CBvS

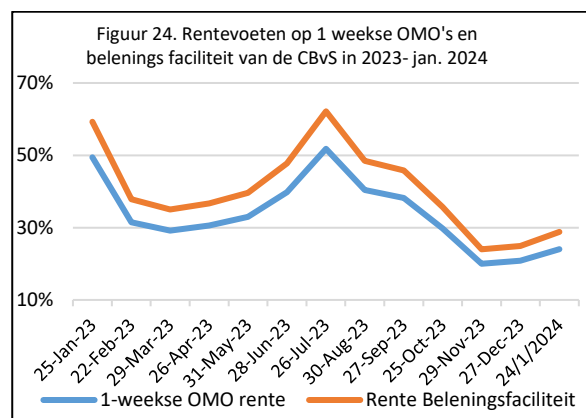
Bron: CBvS

De totale maatschappelijk geldhoeveelheid (M2) per ultimo 2023 bedroeg SRD 83 miljard, een toename van 19 procent ten opzichte van 2022. De liquiditeitsquote (M2 in procenten van het bbp) wordt voor 2023 geschat op ca. 61 procent ten opzichte van de 78 procent in 2022. De afname van de liquiditeitsquote is een indicatie dat het monetair beleid vruchten afwerpt door de geldhoeveelheid meer in lijn te brengen met de totale productie van het land, waardoor inflatie aan het afnemen is.

In figuur 22 komt tot uiting dat de geldcreatie voor een groot deel het gevolg is van instroom van kapitaal uit het buitenland dat tot uiting is gekomen in een verhoogde internationale reserve en kredietverlening aan de private sector (figuur 23). Verhoogde kredietverlening is het gevolg van de verstrekte vreemde valuta kredieten die vanwege de wisselkoers depreciatie gestegen zijn in de lokale munteenheid. Alhoewel geldcreatie vanuit de overheid per saldo in 2023 niet heeft plaatsgevonden, was er in de maand november wel sprake van geldcreatie door de overheid, als gevolg van de intering van de overheid op haar SRD en VV-tegoeden bij de CBvS en de banken voor het doen van uitgaven.

Bron: CBvS

Bron: CBvS met bijwerking SDM

De stand van de totale nominale kredietverlening bedroeg per ultimo 2023 SRD 11,2 mln., een stijging in nominale en reële termen van respectievelijk 13,5 procent en -14,4 procent.

De ontmoediging om de SRD-kredietverlening in 2023 opgang te brengen vanwege het instellen van een plafond voor de groei van de private kredietverstrekking en het verhogen van het kasreserve percentage, is onderdeel van het krap monetair beleid om inflatie te beteugelen.

Het wereldwijde krap monetair beleid in het afgelopen jaar heeft de internationale rentevoeten sterk doen stijgen, zoals dat in tabel 1 tot uiting komt. Stijgende rentevoeten hebben een remmende werking

op investeringen en de economische groei. De stijging van de gemiddelde internationale variabele rentevoeten in 2023 lag tussen de 90 en 430 procent ten opzichte van 2022.

Tabel 1. Gemiddelde internationale rentevoeten in 2020-2023 (in %)

Variabele interest voeten	2020	2021	2022	2023
Euribor 6mnd	0,4	0,5	0,7	3,7
Libor 6 mnd	0,7	0,2	2,9	5,6
SOFR overnight rate	0,4	0,04	1,6	5,0
Federal Effective fund rate	0,4	0,1	1,7	5,0

Bron : www.globalrates.com, www.newyorkfed.com

In Suriname zijn de gemiddelde leen (debet) rentevoeten van het bankwezen in 2023 juist afgenomen. Vanwege de dalende inflatie, is de reële leenrente op SRD-kredieten minder negatief in 2023 dan in de voorgaande 3 jaren toen de COVID-pandemie uitbrak (tabel 2).

Afnemende inflatie en een stijgende concurrentie tussen de banken onderling vanwege de beperking op de kredietverstrekkingen, hebben de gemiddelde rentevoeten in het afgelopen jaar doen afnemen.

Tabel 2. Gemiddelde lokale leen rentevoeten op kredieten van het bankwezen naar valutasoort in 2020 –2023 (in %)

Valuta soort	2020	2021	2022	2023
USD – kredieten	8,2	8,3	8,1	8,1
Euro – kredieten	8,2	8,3	7,8	7,4
SRD – kredieten	14,8	14,9	14,7	14,2
Reële rentevoet op SRD-kredieten e.o.p	-28,7	-28,5	-26,6	-13,3
Inflatie e.o.p.	60,8	60,7	54,6	32,6

Bron: CBvS met bewerking SDMO

e.o.p. = end of period

Om de geldhoeveelheid onder controle te brengen zijn de monetaire instrumenten die ingezet worden de uitgifte van Termijndeposito's (TD's) aan banken en de uitgifte van Centrale Bank Certificaten (CBC's) voor het wholesale en retail segmenten.

In figuur 24 is het verloop van de rentevoeten op de beleningsfaciliteit (TD'S) en op de open markt operatie-instrumenten met een looptijd van 1 week (CBC's) gepresenteerd.

De rentevoeten op beide instrumenten vertonen in 2023 een piek in de maand juli. Dit komt omdat in maand vanwege de uitbetaling van de vakantiegelden aan ambtenaren door de overheid, grote hoeveelheden SRD agreroomd moesten worden uit de samenleving. Het blijkt dat bij grote hoeveelheden SRD die afgeroomd moeten worden voor hogere rentepercentages inschrijven bij deze operaties.

Vanwege de dalende inflatie in 2023 en het feit dat bedrijven niet meer de behoefte hebben om continue SRD-middelen om te zetten in vreemde valuta, zijn de rentevoeten ook op de monetaire instrumenten aan het dalen. Dit is een teken dat het vertrouwen in de lokale munteenheid langzaam aan het toenemen is.

Ook de “financial soundness indicators” van de bancaire sector zijn langzaam aan het verbeteren. In tabel 3, komt tot uiting dat de solvabiliteitsindicatoren in de jaren 2020-2023 elk jaar verbeterd zijn. De norm van de capital adequacy ratio door de centrale bank gesteld op 10 procent is voor het totaal bankwezen in deze jaren gerealiseerd. De verbeterde solvabiliteit van banken is ook mede het gevolg van de effecten van de stabilisatie en daling van de wisselkoersen in de laatste maanden van 2023.

Omdat de non-performing loans nog steeds drukken op de kredietportefeuille van het bankwezen, wordt de winstgevendheid van de banken daardoor en door de negatieve reële rentevoeten beïnvloed. De indicatoren voor de winstgevendheid en liquiditeit vertonen veelal een dalend verloop in deze periode.

De gezondmaking van het bankwezen (commerciële banken en de Centrale Bank van Suriname) is ook onderdeel van het IMF-EFF programma. De Centrale Bank van Suriname (CBvS) is samen met de commerciële banken bezig om de financiële stabiliteit van de banken te monitoren en een pad uit te zetten tot financiële stabiliteit. Hierbij wordt niet slechts gelet op financiële indicatoren, maar ook op het bestuurlijk (governance) aspect van de (staats)banken.

De herkapitalisatie van de CBvS wordt thans met het Ministerie van Financien & Planning besproken. De overheid zal moeten inkomen om de moederbank financieel aan te sterken. Dit wordt in 2024 aangepakt. Dit moet leiden tot een financieel stabiele en betrouwbare centrale bank, wat vervolgens een positief effect moet hebben op de totale financiële sector.

Tabel 3. Geselecteerde financial soundness indicators bancaire sector in 2020-2023 (in %)

	2020	2021	2022	2023
<u>Solvabiliteit*</u>				
Regulatory Tier 1 capital***/ Risk-weighted assets (capital adequacy ratio)	10,5	12,9	15,5	18,4
Regulatory capital /Risk-weighted assets	11,8	14,3	16,8	20,3
Tier 1/total assets	4,9	5,7	6,6	7,7
<u>Kwaliteit kredietportefeuille</u>				
Non-performing Loans/gross loans	14,6	12,8	12,4	13,0
Non-performing Loans (minus voorziening)/Tier 1			36,1	33,7
<u>Winstgevendheid</u>				
Return on Asset	2,0	1,8	3,3	2,7
Return on equity	34,8	29,6	48,1	36,5
Aandeel interest inkomsten in totale inkomsten			62,2	67,0
Vershil tussen debet en credit rentevoet (in %)			8,1	8,5
<u>Liquiditeit</u>				
Liquide middelen/ totaal vermogen (assets)	51,5	58,8	54,3	53,6
Liquide middelen/ korte termijn schulden	101,3	117,0	107,0	102,6

Bron: CBvS

*Solvabiliteitsratio is gebaseerd op richtlijnen van de CBvS m.b.t. de capital adequacy ratio. De norm die de CBvS hanteert en waaraan banken moeten voldoen is 10 procent.

** Tier 1 capital: wordt gebruikt om de kapitaal beschikbaarheid van een bank te beschrijven en omvat het eigen vermogen en aantoonbare reserves.

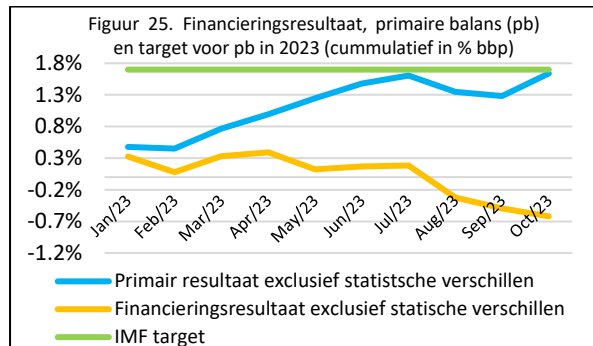
Overheidsfinanciën en staatsschuld

Overheidsfinanciën blijft een verbetering vertonen. Tot en met oktober 2023 bedroeg het resultaat van de primaire balans en “overall balance” van de overheid respectievelijk 1,6 procent en -0,6 procent van het geschatte bbp-cijfer voor 2023 van het IMF (figuur 25). Het resultaat van overheidsfinanciën voor het volledig jaar van 2023 is nog niet binnen. De verwachting is wel dat de target voor de primaire balans namelijk een overschot van 1,7 procent van het bbp in het afgelopen jaar gehaald is. Binnen het EFF (Extended Fund Facility) programma van het IMF, is het fiscale target voor de primaire balans in 2024 gesteld op 2,7 procent van het bbp. Het huidige EFF-programma wordt in maart 2025 afgesloten.

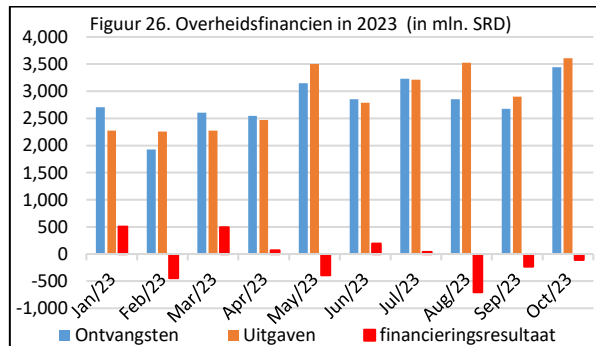
Tot en met oktober 2023 bedroegen de totale overheidsinkomsten ca. SRD 28 miljard, terwijl de uitgaven totaal SRD 28,8 miljard bedroegen.

Van de totale ontvangsten kwam ca. 47 procent uit de mijnbouwsector (figuur 27) en wel in de vorm van directe belastingen (inkomsten- en loonbelasting) en niet-belastinginkomsten (royalty's, dividend e.a.) van de grote en middelgrote mijnbouwbedrijven. De inkomsten uit de mijnbouwsector vertonen een stijging van 28 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2023, terwijl de stijging bij de niet-mijnbouwsector 69 procent is.

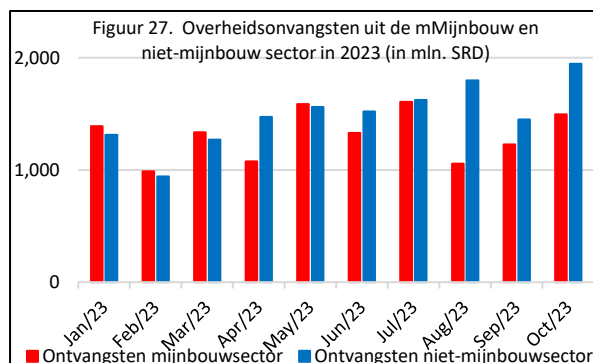
De stijging van overheidsinkomsten uit de mijnbouwsector in 2023 was veelal het gevolg van de wisselkoers depreciatie van ca. 27 procent in deze periode (oktober 2023 ten opzichte van oktober 2022), terwijl de inkomsten uit de niet-mijnbouw sector naast de wisselkoers depreciatie, ook gestegen zijn door de invoering van de btw-belasting per 1 januari in 2023. Tot en met oktober 2023 bedroegen de btw-ontvangsten ongeveer SRD 3,6 miljard.

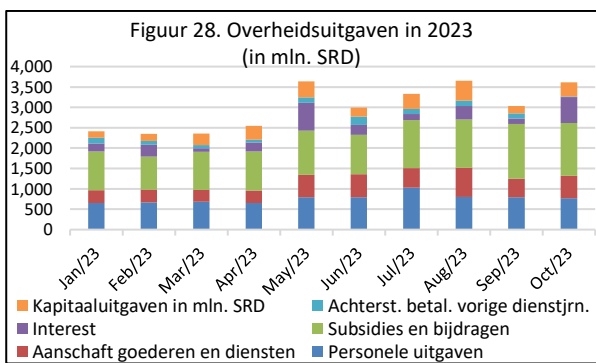
Bron: Min. van Financiën & Planning

Bron: Min. van Financiën & Planning

Bron: Min. van Financiën & Planning

Bron: Min. van Financiën & Planning

In figuur 27 komt tot uiting dat de overheidsinkomsten in oktober een stijging vertonen. Deze stijging was veelal het gevolg van verhoogde royalties van Zijin Rosebel Gold Mines N.V en van de kleinschalige goudsector. De verhoogde inkomsten van de niet-mijnbouwsector hadden in die maand veelal betrekking op de ontvangst van een grant (schenking) van het koninkrijk van Saoedie-Arabië van USD 3 miljoen ter ondersteuning van de sociale sector.

Vanwege inflatie zijn ook de de uitgaven van de overheid gestegen met 52 procent per ultimo oktober ten opzichte van dezelfde periode in 2022. In het derde kwartaal van 2023 zijn de personeelskosten en subsidies van overheid in het kader koopkracht versterking aan de samenleving toegenomen. Zo is vanaf 1 augustus 2023 koopkracht versterking van SRD 1.800,- toegekend aan alle senioren burgers die de Algemene Ouderdomsvoorziening (AOV) ontvangen en is ook de bijdrage aan kinderen en mensen met een beperking gestegen.

In figuur 28 komt tot uiting dat overheidsuitgaven in oktober gestegen waren ten opzichte van de maand daarvoor. De stijging heeft veelal te maken met verhoogde interestbetalingen op staatsschulden, daarnaast zijn ook de kapitaaluitgaven en aankoop van goederen en diensten in deze maand toegenomen ten opzichte van september.

In tabel 4 komt tot uiting dat tot en met de tiende maand van 2023, tussen de 75 - 80 procent van inkomsten en uitgaven waren gerealiseerd.

Tabel 4: Begroting vs. realisatie tot en met oktober 2023

	Begroting 2023 in miljard SRD	Realisatie t/m okt. 2023 in miljard SRD	Realisatie in % begroting 2023	Realisatie in % BBP 2023 (IMF-schatting SRD 135,5 mld.)
Totale inkomsten	35,3	28,0	79,2%	20,6%
Totale uitgaven	37,3	28,8	77,1%	21,3%
Primaire balans	2,3	2,2	94,3%	1,6%
Financieringstekort	-2,0	-0,8	41,0%	-0,6%
Begrotingsresultaat	-11,2	0,08	-0,7%	0,01%

Bron: Ministerie van Financiën & Planning, IMF met bewerking van SDMO

Per ultimo 2023 bedroeg de staatsschuld USD 3,3 miljard, waarvan de buitenlandse staatsschuld USD 2,6 miljard en de binnenlandse schuld USD 691 miljoen was (figuur 29). De schuld per ultimo 2022 bedroeg USD 3,4 miljard, dit is een afname van ca 3 procent.

In de lokale munt uitgedrukt, was staatsschuld per eind 2023 ca. SRD 124,1 miljard. Ten opzichte van ultimo 2022 is de schuld toegenomen met ca. 20 procent. De toename in het afgelopen jaar was het gevolg van:

- Het groot aandeel van vreemde valuta schulden van ca. 78 procent in de totale schuldportefeuille van de Staat en een depreciatie van de SRD ten opzichte van de USD van ca. 17 procent heeft een grote impact gehad op de staatsschuld uitgedrukt in de lokale munteenheid en deze sterk doen stijgen.
- Het positief saldo van trekkingen minus aflossingen op de totale schuld van SRD 8,4 miljard (USD 227,9 miljoen). Dit is inclusief de binnenlandse “goldloan” van 2018 die in 2023 is geregistreerd bij de Rekenkamer en opgenomen in de Staatsschuld.
- De toevoeging van de suppliers schuld wat niet- betaalde reçu’s vertegenwoordigen, aan de binnenlandse schuld statistieken heeft vanaf december 2021 plaatsgevonden. Dit schuld item wordt steeds bijgewerkt door het Ministerie van Financiën en Planning. De suppliers debt bedroeg in 2023 SRD 6,4 miljard (USD 171 mln.) en is ten opzichte van eind 2022 met ca. 4,4 miljard (USD 119 mln.) gestegen. Volgend het IMF- EFF programma moeten deze schulden per eind 2025 volledig zijn ingelopen en mogen er geen nieuwe suppliers debt meer bestaan na die periode. Dit impliceert dat de overheid aan het vanaf 2026 alle reçu’s op tijd moet betalen.

Een belangrijke ontwikkeling was op 6 december 2023 toen de afronding van de herschikking van de internationale euro-obligati lening, de zogenaamde Oppenheimer bond had plaatsgevonden. De schuld was tot en met november opgelopen tot USD 912 miljoen. Vanwege een schuldverlichting (haircut) is deze schuld herschikt tot een bedrag van USD 660 miljoen.

De rentevoet op de herschikte obligatielening is gesteld op 7,95 procent, waarbij 4,95% van de coupon in contanten uitbetaald zal worden in 2024-2025, terwijl de resterende 3% wordt gekapitaliseerd. De looptijd van de schuld is 10 jaar met een grace period van 3 jaar, waarbij de aflossingen in 2026 zullen beginnen en in 2033 zullen eindigen.

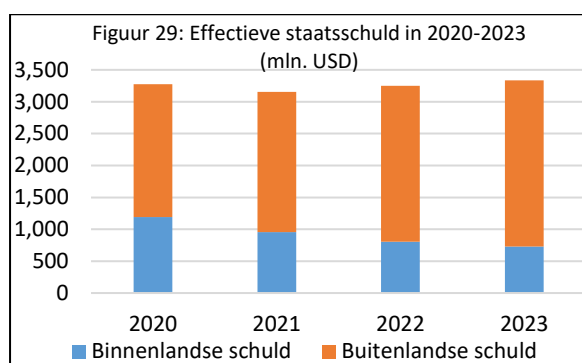
De gegeven korting van de crediteuren, zal gecompenseerd worden uit de royalties ontvangsten van de olieproductie uit Block 58 in de vorm van een Value Recovery Instrument (VRI). Hierbij zullen de eerste ontvangsten van USD 100 miljoen eerst de overheid toekomen, voordat de gelden gebruikt kunnen worden ten behoeve van de crediteuren. De andere inkomsten zoals belastingen, overheidsaandeel in de winsten en dividend van Staatsolie zijn volledig beschikbaar voor de overheid. De compensatie in de vorm van de VRI maakt slechts ca. 2 procent uit van de totale geschatte olieopbrengsten van blok 58 voor de overheid.

Vanwege de finalisering van de grootste buitenlandse schuld dat tevens een kapitaalmarkt instrument is, heeft Standard & Poors in december 2023 de kredietwaardigheid van ons land verbeterd van “Selective Default” naar CCC+/C met een stable outlook.

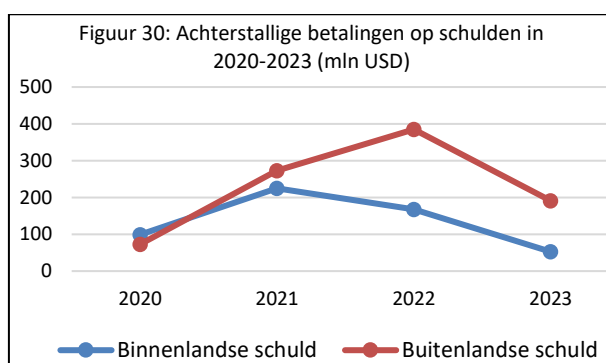
De verbeterde kredietwaardigheid is ook van belang voor de private sector die zaken wil doen met het buitenland om tegen betere voorwaarden investeringen aan te trekken en/of leningen aan te gaan.

Vanwege de herschikking van de euro bond, zijn de achterstanden op de buitenlandse schuld per eind 2023 afgenomen ten opzichte van eind 2022. De achterstand per eind 2023 bedroeg USD 191 miljoen en het gaat hierbij om achterstanden op schulden aan China en enkele commerciële crediteuren die nog in het herschikkingsproces zitten en nog afgewikkeld moeten worden.

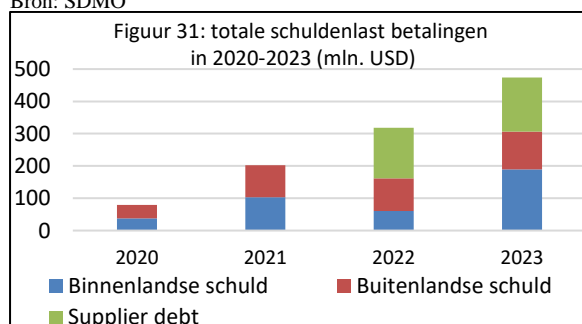
Bij de binnenlandse schuld zijn de achterstanden ook aan het afnemen vanwege de herschikking van de schuld aan de CBvS in juli 2023 en het inlopen van de achterstanden in het laatste kwartaal van 2023 (figuur 30). Per eind 2023 bedroegen de achterstanden op de binnenlandse schuld USD 53 miljoen.

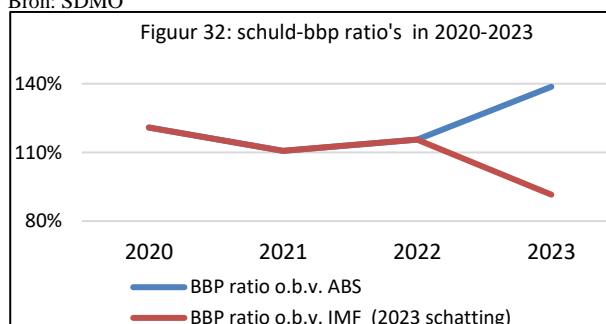
Bron: SDMO

Bron: SDMO

Bron: SDMO

Bron: SDMO

In figuur 31 komt tot uiting dat de gedane schuldenlast betalingen aan het toenemen zijn. Dit komt doordat vele schulden reeds herschikt zijn en nu op tijd betaald moeten worden. Ook zijn er vanaf 2022 betalingen gedaan op de achterstanden van de te betalen reçu's (suppliers debt).

In 2023 is er in totaal aan schuldenlast USD 306 miljoen betaald en nog eens ca. USD 168 miljoen aan suppliers debt.

In het laatste kwartaal van 2023 zijn er in het kader van het IMF-programma 2 nieuwe leningen ontvangen ten behoeve van begrotingssteun en wel SDR 25,6 miljoen van het IMF ontvangen en USD 150 miljoen van de IDB. Ook is er een lening met de IDB in december getekend voor USD 20 miljoen voor de uitvoering van het populatie census project van het ABS dit jaar.

Volgens de Wet op de Staatsschuld is het obligo plafond (leenplafond), gebaseerd op de schuld-bbp ratio 60 procent, waarbij het laatste nominale bbp vastgesteld door het ABS gehanteerd moet worden. Het laatste bbp-cijfer van het ABS is over 2022 en bedraagt SRD 89,5 miljard. De wettelijke schuld-bbp ratio per ultimo december 2023 is 139 procent, een stijging van 24 procent ten opzichte van de ratio per ultimo 2022, dit vanwege een stijgende staatsschuld uitgedrukt in SRD (figuur 32).

Om de daadwerkelijke druk van de staatsschuld op de totale de inkomsten/productie van de economie in 2023 weer te geven, moet het bbp-cijfer over 2023 worden gehanteerd. Op basis van het geschatte bbp-cijfer over 2023 van SRD 135,5 miljard (IMF-schatting), bedroeg de schuld-bbp ratio ca. 92 procent.

Geselecteerde macro-economische indicatoren

Jaarstatistieken 2017-2024

Reële economie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
							schat.	proj.	
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,1	-15,9	-2,7	2,4	2,1	3,0	ABS/IMF schat+proj.
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,2	-16,0	-2,4	2,4	2,5	2,8	ABS/SPS schat+proj.
BBP nominaal marktpr. (mln. SRD)*	26.893	29.822	31.732	38.719	60.704	89.472	131.936	174.309	ABS/IMF schat+proj.
BBP per capita in USD	6.156	6.738	7.075	4.447	4.623	4.488	6.619	8.744	IMF
Nationaal Inkomen per capita in USD	5.432	6.079	6.384	3.945	4.051	4.101	n.b.	n.b.	ABS/bewer. SDMO
Inflatie – gemiddelde (%)	22,0	6,9	4,4	34,9	59,1	52,4	51,6	30,9	ABS/IMF
Inflatie – e.o.p. (%)	9,3	6,9	4,4	60,7	60,7	54,6	32,6	20,0	ABS/IMF
Werkloosheidspercentage (%)	7,0	9,0	8,8	11,1	11,2	10,9	10,6	10,3	IMF

Betalingsbalans (combinatie kas- en transactiebasis)- vanaf 2017 is de data gepresenteerd o.b.v. Balance of Payment Manual 6

Totale export- G+D (mln. USD)	<u>2.143,4</u>	<u>2.235,8</u>	<u>2.286,8</u>	<u>2.446,4</u>	<u>2.299,5</u>	<u>2.598,6</u>			CBvS
• Goud	1.608,4	1.631,6	1.732,2	1.959,5	1.792,1	1.870,6			CBvS
• Aluinaarde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			CBvS
• Olie	178,1	206,6	171,0	154,4	204,0	347,3			CBvS
• Rijst en bananen	51,0	52,6	45,6	43,5	34,5	25,9			CBvS
• Hout en houtproducten	59,5	69,1	71,4	89,1	72,3	85,9			CBvS
• Vis en garnalen	38,8	41,6	37,5	33,6	31,9	32,4			CBvS
• Overige goederen	56,1	68,6	68,7	65,1	69,0	86,7			CBvS
• Net exports goods under merchanting	-6,9	-5,0	2,8	-1,3	-0,2	7,9			CBvS
• Diensten	158,3	170,7	157,4	102,6	95,9	143,0			CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	<u>1.779,9</u>	<u>2.069,8</u>	<u>2.412,7</u>	<u>1.845,1</u>	<u>1.876,4</u>	<u>2.341,6</u>			CBvS
• Diensten	569,3	666,9	815,1	562,6	537,9	640,2			CBvS
Saldo Lopende rek. (mln. USD)	69,2	-118,7	-448,3	259,8	176,1	76,3			CBvS
Saldo Kap. + Fin. rek. (mln. USD)**	-112,6	-299,2	-535,1	219,9	-44,4	-19,4			CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	1,9	-3,0	-11,2	9,0	5,8	2,2			CBvS/bewer. SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)**	-3,1	-7,5	-13,4	7,6	-1,5	-0,6			CBvS/bewer. SDMO
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	-4,5	-0,8	-7,3	-4,3	4,1	3,7			CBvS/bewer. SDMO
Totale goederen import (F.O.B. mln. USD)	<u>1.210,5</u>	<u>1.402,9</u>	<u>1.597,6</u>	<u>1.282,5</u>	<u>1.338,5</u>	<u>1.701,4</u>			CBvS
• Investing & transport	485,7	570,7	698,4	507,8	510,3	604,5			CBvS
• Olie	217,0	264,6	286,3	235,3	293,3	438,9			CBvS
• Voedingswaren	190,7	202,1	219,5	194,0	206,2	246,9			CBvS
• Chemische goederen	120,2	129,4	131,5	137,3	132,8	168,4			CBvS
• Overige goederen	196,8	236,2	262,0	208,1	195,9	242,7			CBvS
Internationale Reserve (mln. USD)	424,4	580,7	647,5	585,0	992,2	1.194,6	1.346,1		CBvS

Wereldmarktprijzen in USD

Goud USD/troz	1.257,5	1.269,1	1.392,6	1.769,6	1.800	1.801	1.800	1.900	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie Brent USD/vat	54,4	71,1	64,0	42,3	70,4	99,8	84,0	81,0	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie Brent USD/vat	52,8	68,3	61,4	41,8	70,8	98,9	82,3	81,1	IMF proj.

Monetair en Financiële sector

Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)	65,4	64,4	73,6	84,9	80,5	80,3	65,4		CBvS/bewer. SDMO
Stand kredietverlen. a/d overheid (mln. SRD)	2.191,6	2.325,4	2.369,5	3.748	4.524	5.857	6.034		CBvS/bewer. SDMO

Monetair en Financiële sector	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 schat.	2024 proj.	Bron
Stand kredietverlen. a/d Private sector (mln. SRD)	8.164,1	8.094,6	8.218,8	10.787	12.805	19.762	24.273		CBvS/bewer SDMO
Verkoopkoers SRD/USD (e.o.p.)	7,5	7,5	7,5	14,3	21,3	31,9	37,1		CBvS
Verkoopkoers SRD/USD gemiddeld	7,6	7,5	7,5	9,4	18,5	24,6	36,7		CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro (e.o.p.)	8,9	8,6	8,4	17,6	23,0	33,9	38,5		CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro gemiddeld	8,5	8,9	8,4	10,8	21,1	33,6	38,3		CBvS
Gemid. SRD debet (leen) rentevoet	14,3	14,4	15,2	14,8	14,9	14,7	14,3		CBvS
Interbancaire SRD rentevoet	17,4	10,1	11,7	11,9	9,4	85,0	17,4		CBvS
Gemid. USD debet (leen) rentevoet	9,1	8,3	8,6	7,9	8,5	8,2	9,1		CBvS
Gemid. Euro debet(leen) rentevoet	8,8	8,5	8,3	8,3	8,2	7,5	8,8		CBvS

Overheidsfinanciën en Staatsschuld (kasbasis)

Primaire balans (% BBP)	-5,8	-6,8	-15,6	-7,5	3,6	0,6			MvF/bewer SDMO
Financieringstekort incl. statistische verschillen (% BBP)	-8,7	-10,1	-18,4	-9,6	1,7	-0,6			MvF/bewer SDMO
Committeringstekort incl. statistische verschillen (%BBP)	-7,8	-6,8	-15,8	-11,0	2,4	0,0			MvF/bewer SDMO
Primaire niet minerale balans in % niet-minerale BBP	-18,3	-20,6	-31,0	-19,4	-12,3	-19,2			MvF/bewer SDMO
Fiscal impulse (%)	3,5	2,3	10,4	-11,6	-7,1	6,9			MvF/bewer SDMO
Wettelijke staatsschuld (mld. SRD)	18,1	18,7	22,5	46,8	67,2	103,5	124,1		SDMO
Effectieve Staatsschuld (mld. USD)	2,4	2,5	3,0	3,3	3,2	3,2	3,3		SDMO
Buitenlandse Schuld (mld. USD)	1,7	1,8	2,0	2,1	2,2	2,4	2,6		SDMO
Binnenlandse Schuld (mld. USD)	0,7	0,7	1,0	1,2	1,0	0,8	0,7		SDMO
Binnenland schuld aan Algemene banken (mld. USD)***	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,07		SDMO
Wettelijke staatsschuld-BBP ratio (%)	47.1%	43.3%	43.3%	70.9%	110.7%	115.6%	138.7%		SDMO
Trekking op buitenlandse Leningen (mln. USD)	291,8	186,3	357,7	87,9	102,6	299,3	368,1		SDMO
Tot. schuldenlast betal. (mln. USD)	212,7	357,5	263,8	79,1	152,4	162,0	244,1		SDMO

Kwartaalstatistieken 2021-2023

Betalingsbalans (kasbasis)	2021	2022	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Bron
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
Totale export- G+D (mln. USD)	650,38	665,55	652,01	596,46	686,19	624,22	547,7	656,6	CBvS
• Goud	501,12	477,19	458,21	426,18	508,98	450,31	393,6	456,6	CBvS
• Olie	64,08	90,84	94,48	83,94	77,99	73,75	52,3	73,3	CBvS
• Rijst en bananen	7,36	5,93	7,69	6,93	5,43	4,76	6,6	7,9	CBvS
• Hout en houtproducten	19,53	29,85	19,65	12,97	23,39	22,28	20,6	14,9	CBvS
• Vis en garnalen	8,44	8,47	8,42	9,21	6,34	7,41	10,2	11,3	CBvS
• Overige goederen	20,58	20,63	26,97	19,49	19,60	27,35	24	48,4	CBvS
• Net exports goods under merchanting	-0,37	-0,27	2,77	2,20	3,18	-0,25	-0,3	-0,2	CBvS
• Diensten	29,66	32,54	33,61	35,55	41,28	38,61	44,7	44,6	CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	549,58	517,44	585,46	603,15	635,55	534,48	518,8	560,1	CBvS
• Diensten	158,46	155,32	161,57	158,35	164,93	146,32	145,7	168,1	CBvS
Saldo lopende rek. (mln. USD)	3,24	102,26	-2,40	24,02	-52,57	32,32	-17,9	95,8	CBvS
Saldo Kap. Fin. rek. (mln. USD)**	-34,27	192,74	-130,41	99,05	-179,65	81,40	-60,1	21,8	CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	0,12	2,48	-0,06	0,70	-1,85	0,86	-0,52	2,55	CBvS/bew SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)	-1,26	4,67	-3,21	2,87	-6,33	2,17	-1,73	0,60	CBvS/bew SDMO

Betalingsbalans (kasbasis)	2021	2022	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Bron
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	2,50	-0,03	-0,61	4,13	0,64	1,22	-1,18	-1,43	CBvS/bew SDMO
Totale goed. Import (F.O.B. mln. USD)	391,13	362,12	423,89	444,80	470,61	388,16	373,1	392,0	CBvS
• Investing & transport	135,76	135,87	141,59	158,93	168,14	150,38	114,6	104,3	CBvS
• Olie	105,35	81,04	114,75	112,32	130,79	86,92	70,8	111,3	CBvS
• Voedingswaren	59,74	54,08	61,48	61,37	69,94	57,72	61,3	59,6	CBvS
• Chemische goederen	37,03	35,61	45,39	46,95	40,49	39,70	45,1	34,0	CBvS
• Overige goederen	53,25	55,52	60,67	65,22	61,25	53,44	47,9	51,5	CBvS

Overheidsfinanciën (kasbasis)									
Primaire balans (% BBP)	1,3	0,2	0,2	0,4	-0,3	0,5	0,8	0,8	MvF/bewer SDMO
Financieringstekort inclusief statistische verschillen (% BBP)	0,3	-0,3	0,1	-0,3	-0,6	-0,1	0,4	0,0	MvF/bewer SDMO
Committeringstekort inclusief statistische verschillen (%BBP)	0,6	-0,1	0,3	0,1	-0,5	0,1	0,8	0,3	MvF/bewer SDMO

Maandstatistieken januari – december 2023

Inflatie (%)	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei	jun.	jul.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	Bron
	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	
Inflatie – maand tov. maand daarvoor (%)	4,7	3,7	3,3	3,2	5,9	2,4	2,3	3,0	2,0	1,5	1,0	0,6	ABS
Inflatie – maand tov. maand vorige jaar (%)	54,6	55,6	57,9	59,5	65,4	65,0	54,6	56,6	53,5	50,8	42,9	38,7	ABS

Internationale in USD

Internationale Reserve	1.218,9	1.187,9	1.185,7	1.137,9	1.075,5	1.091,1	1.095,9	1.062,0	1.107,2	1.142,4	1.142,2	1.346,1	CBvS
---------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	------

Wereldmarktprijzen in USD

Goud USD/troz	1.897	1.854	1.912	1.999	1.992	1.942	1.951	1.918	1.915	1.916	1.984	2.026	Wereld- bank
Ruwe aardolie USD/vat	80,4	80,2	76,4	82,4	74,1	73,2	78,9	84,7	92,2	89,0	81,3	75,7	Wereld- bank

Liquiditeitsquote (M2 in % BBP), M0 en de stand v/d totale kredietverlening (mln. SRD)

Liquiditeitsquote	80,1	53,6	56,0	57,8	60,7	61,3	61,0	62,3	61,5	61,6	61,7	62,5	CBvS/ bewer. SDMO
M0 (ruime def.)	29.489	28.890	29.465	29.608	28.448	27.589	29.377	27.224	26.720	27.660	28.646	28.816	CBvS
M2	70.738	73.876	76.195	80.082	80.861	80.509	82.254	81.105	81.248	81.457	82.508	83.115	CBvS
Stand tot. kredietverlen.	26.892	27.853	29.084	29.689	30.985	31.014	30.975	30.644	30.822	30.629	30.274	29.085	CBvS/ bewer. SDMO
Stand krediet- verlening overheid	5.857	5.844	6.004	6.179	6.439	6.409	6.426	6.433	6.371	6.357	6.359	5.727	CBvS/ Bewerkt SDMO
Kredietverlening private sector	19.762	21.049	21.848	22.906	24.251	24.576	24.588	24.542	24.273	24.465	24.270	23.356	CBvS/ Bewerkt SDMO

CBvS Wisselkoersen (verkoopkoersen bankpapier) ****

SRD/USD (e.o.p.)	31,93	33,54	36,03	38,13	37,04	37,68	38,03	37,72	37,46	37,35	37,13	35,77	CBvS
SRD/USD gemiddeld	31,53	32,76	34,69	37,31	37,54	37,39	37,90	37,88	37,69	37,22	37,28	36,41	CBvS
SRD/Euro (e.o.p.)	32,97	34,58	37,66	40,25	39,01	39,58	39,83	38,62	38,61	38,49	38,58	37,74	CBvS
SRD/Euro gemiddeld	32,40	34,03	36,07	39,20	39,58	39,60	39,98	39,71	38,34	38,28	38,52	38,11	CBvS

Gemiddelde debet (leen) rentevoeten (%)

Op SRD kredieten	13,4	13,4	13,6	13,5	13,6	14,0	14,1	14,3	14,4	14,7	14,9	14,8	CBvS
------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

	jan. 2023	feb. 2023	mrt. 2023	apr. 2023	mei 2023	jun. 2023	jul. 2023	aug. 2023	sept. 2023	okt. 2023	nov. 2023	dec. 2023	Bron
Interbancair SRD rentevoet								50,0	60,0	60,0	60,0	35,0	CBvS
Op USD kredieten	8,2	8,1	8,2	8,1	8,2	8,2	8,1	8,0	8,0	8,0	8,0	7,9	CBvS
Op Euro kredieten	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,3	7,4	7,4	7,3	7,2	CBvS
Overheidsfinanciën (miljard SRD) en Staatsschuld (miljard USD)													
Tot. inkomsten kasbasis	2.705	1.928	2.605	2.547	3.148	2.852	3.231	2.853	2.676	3.440			MvF
Tot. uitgaven kasbasis	2.274	2.254	2.272	2.468	3.503	2.790	3.210	3.524	2.901	3.607			MvF
Primaire balans (%)	0,5	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,3	-0,1	0,4			MvF
Financieringsresultaat (%)	0,4	-0,3	0,4	0,1	-0,3	0,1	0,0	-0,5	-0,2	-0,1			MvF
Wet.staatsschuld (Mld. SRD)	78,6	109,0	116,5	122,2	121,5	122,2	125,9	125,4	127,0	126,9	127,8	124,1	SDMO
Schuld a/d CBvS (Mld. SRD)	11,3	11,2	11,2	11,3	11,1	11,1	11,2	11,0	11,2	10,1	10,1	9,3	SDMO
Schuld a/d Alg. Banken (Mld. SRD)***	5,6	5,8	6,1	6,3	6,0	5,9	5,9	5,8	5,7	5,6	5,0	4,4	SDMO
Effectieve Staatsschuld (Mld. USD)	3,3	3,2	3,2	3,3	3,2	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4	3,4	SDMO
Buitenlandse schuld	2,5	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,6	SDMO
Binnenlandse schuld	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	SDMO
Wettelijke staats- schuld-BBP ratio (%)	88	122	130	137	136	137	141	140	142	142	143	139	SDMO
Trekking buiten- landse schuld (mln. USD)	4,9	0,1	7,8	3,2	1,8	40,7	8,6	7,5	39,6	22,7	17,5	213,5	SDMO
Tot. schuldenlastbetal. (mln. USD)	18,1	9,7	7,4	8,8	22,0	17,3	16,7	6,0	6,9	44,3	27,9	58,9	SDMO

e.o.p. = end of period

n.b.= niet beschikbaar

ABS- Algemeen Bureau voor de Statistiek, IMF- Internationale Monetaire Fonds, CBvS- Centrale Bank van Suriname, MvF-Ministerie van Financiën & Planning,

SDMO- Suriname Debt Management Office (Bureau voor de Staatsschuld)

* bbp-cijfers voor 2020-2022 zijn voorlopige cijfers

** Dit is het saldo van vermogensoverdrachten van de financiële rekening van de betalingsbalans.

*** Binnenlandse schuld aan de Algemene Banken betreft schatkistpapier en verstrekte kredieten.

Uitleg bepaalde begrippen:

1. Overheids financieringstekort is het saldo van overheidsinkomsten minus uitgaven. Als het saldo een tekort is, dan zal dit tekort met het aangaan van schulden gefinancierd moeten worden en daarmee ook de staatsschuld doen stijgen.

2. Primair overheidssaldo is het financieringssaldo exclusief de interestbetalingen op overheidsschulden. Het primair saldo geeft aan in welke mate het beleid bijdraagt aan het aantrekken van nieuwe schulden, zonder rekening te houden met betalingen op oude schulden.

3. Het verschil tussen de effectieve en wettelijke staatsschuld is de wisselkoers die gebruikt wordt om vreemde valuta schulden om te zetten in SRD. Bij de compilatie van de wettelijke schuld moeten vreemde valuta schulden tegen het jaareinde wisselkoers van het laatst gepubliceerde bbp door het ABS, in SRD worden omgezet. Bij de effectieve schuld berekening, die gebaseerd is op de internationale schuld definitie, wordt de wisselkoers gehanteerd van het moment waarop de schuld betrekking heeft. De wet op de staatsschuld is bij de laatste aanpassing in maart 2023 in lijn gebracht met internationale standaarden.

4. De effectieve schuld-bbp ratio is berekend o.b.v. het bbp (projectie) van het respectieve jaar, terwijl de wettelijke schuld-bbp ratio gebaseerd is op het laatste bbp-cijfer van het ABS.